

॥ २९ ॥ देवमविगणय्यलमेवातिष्ठेत्याह युध्यस्वेति सुदृढोद्यमाद्वैवमपि मार्गेणानुकूलेनयास्यतीत्यर्थः ॥ ३० ॥ तेषांजघहेतुःसुकृतंतववापराजयहेतुःदुष्कृतंतास्तीत्याह नतेषामिति ॥ ३१ ॥ देवमविगणय्यलमेवातिष्ठेत्याह युध्यस्वेति सुदृढोद्यमाद्वैवमपि मार्गेणानुकूलेनयास्यतीत्यर्थः ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ देवानामिन्द्रियाणामध्यक्षभूतं विज्ञानं देवधीकमिति अनन्यकर्मदेवमपि स्वकृतमेव न त्वध्वन्यदस्ति ह्यस्तनो दोषोऽद्यतनेन गुणविशेषेण निराकर्तुं शक्यः एवैवमतियत्नेन बाधितुं शक्यमित्यर्थः ॥ ३२ ॥ ३३ ॥

राजनीतिव्यपाश्रित्यप्रहिताश्चैवकाननं ॥ यत्नेन चकृतंततैवेन विनिपातितं ॥ २९ ॥ युध्यस्वयत्नमास्थायैवं कृत्वानिरर्थकं ॥ यतस्तव तेषांच दैवमार्गेणयास्यति ॥ ३० ॥ नतेषांमतिपूर्वहिसुकृतंतदृश्यतेऽक्षचित् ॥ दुष्कृतंतववावीरबुद्ध्याहीनंकुर्वह ॥ ३१ ॥ दैवंप्रमाणंसर्वस्यसुकृतस्येतरस्यवा ॥ अनन्यकर्मदैवहिजागतिस्वपतामपि ॥ ३२ ॥ बहूनि तव सैन्यानि योधाश्च बहवस्तव ॥ न तथा पांडुपुत्राणामेवं युद्धमवर्तत ॥ ३३ ॥ तैरत्यैर्बहवोऽयं क्षयं नीताः प्रहारिणः ॥ शकैर्देवस्य तत्कर्म पौरुषं येन नाशितं ॥ ३४ ॥ संजय उवाच ॥ एवं संभाषमाणानां बहु तत्तज्जनाधिप ॥ पांडवानामनीकानि समदृश्यंत संयुगे ॥ ३५ ॥ ततः प्रवृत्ते युद्धं व्यतिपत्कथं द्विपं ॥ तावकानां परैः सार्धं राजन् दुर्मन्त्रिते तव ॥ ३६ ॥ इति श्रीमहाभारते द्रोणपर्वणि जयद्रथवधपर्वणि पुनर्युद्धारं भेद्विपंचाशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ १५२ ॥ समाप्तं च जयद्रथवधपर्व ॥ ६३ ॥ अथ घटोत्कचवधपर्व ॥ संजय उवाच ॥ तदुदीर्णं गजानीकं बलंतवजनाधिप ॥ पांडुसेनामतिक्रम्य योधयामास सर्वतः ॥ १ ॥ पंचालाः कुरवश्चैव योधयंतः परस्परं ॥ यमराष्ट्रायमहते परलोकाय दीक्षिताः ॥ २ ॥ शूराः शूरैः समागम्य शरतो मरशक्तिभिः ॥ विव्यधुः समरे न्योन्यं निन्युश्चैव यमक्षयं ॥ ३ ॥ रथिनारथिभिः सार्धं रुधिरस्त्रावदारुणं ॥ प्रावर्तत महद्युद्धं निघ्नतामि ते रतं ॥ ४ ॥ वारणाश्च महाराज समासाद्य परस्परं ॥ विषाणैर्दारयामासुः सुसंकुद्धा मदोत्कटाः ॥ ५ ॥ हयारोहान् हयारोहाः प्रासशक्तिपरश्वधैः ॥ विभिदुस्तुमुले युद्धे प्रार्थयंतो महद्यशः ॥ ६ ॥ पत्तयश्च महाबाहो शतशः शस्त्रपाणयः ॥ अन्योन्यमार्दयन् राजन् नित्यं यत्ताः पराक्रमे ॥ ७ ॥ गोत्राणां नामधेयानां कुलानां च वमारिष ॥ श्रवणाद्धि विजानीमः पंचालान्कुरुभिः सह ॥ ८ ॥ ते न्योन्यं समरे योधाः शरशक्तिपरश्वधैः ॥ प्रैषयन्परलोकाय विचरंतो ह्यभीतवत् ॥ ९ ॥ शरादशदिशो राजंस्तेषां मुक्तः सहस्रशः ॥ न भ्राजंते यथा तत्त्वं भास्करे रत्नं गतेऽपि च ॥ १० ॥ तथा प्रयुध्यमाने षु पांडवे येषु भारत ॥ दुर्योधनो महाराज व्यवागाहततद्बलं ॥ ११ ॥

लमित्यर्थः पौरुषं शरीरं बलं ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ इति द्रोणपर्वणि टीकायां द्विपंचाशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ १५२ ॥ ६३ ॥ तदुदीर्णमित्यारभ्य रात्रियुद्धं जयद्रथवधात्कोषहर्षविवशाः कौरवपांडवा इवान्येऽपि निर्मर्याद्विप्रवर्तते इति प्रदर्शनार्थं ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ गोत्रं पित्रादिनाम शैनेयसात्यके इत्यादि ॥ ८ ॥ कुलं पांडवपांचाल्येत्यादि ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥